

Wiesław Przygoda, *Posługa charytatywna Kościoła w Polsce. Studium teologiczno-pastoralne*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2004, ss. 523.

Posługa charytatywna stanowi istotny element aktywności Kościoła, często jest określana jako jedna z jego funkcji podstawowych. Wypływają one z samej jego istoty jako wspólnoty wierzących w Jezusa Chrystusa i dążącej do zbawienia. Służy temu celowi realizowane we wszystkich wspólnotach kościelnych nauczanie, liturgia i caritas, czyli miłość czynna. Stanowiąc fundament wzrostu Kościoła, powyższe funkcje mają charakter trwały i niezmienny. Ich skuteczność jednak domaga się uwzględnienia kontekstu społeczno-kulturowego, co winno znaleźć – i znajduje – odzwierciedlenie w uaktualnianiu ich form. Ich realizacja stanowi naczelne zadanie każdej wspólnoty katolickiej. Dzięki nim Kościół jako wspólnota Boga i ludzi staje się rzeczywistością uchwytą i obecną w różnych społecznościach.

Recenzowana monografia systematyzuje dotychczasową refleksję teologiczną w zakresie funkcji charytatywnej Kościoła. Autor podjął trud odpowiedzi na pytanie: „jakie wymagania w zakresie posługi charytatywnej stawia wiernym i wspólnotom chrześcijańskim Magisterium Kościoła, jak są one spełniane w aktualnych uwarunkowaniach życia eklezjalnego w Polsce oraz jakie postulaty należy spełnić w celu ulepszenia tego sektora działalności pastoralnej w przyszłość?” (s. 33). Pierwsza część książki koncentruje się wokół pytania: „Czym w istocie jest posługa charytatywna Kościoła, jakie są jej źródła i podstawy teologiczne, kto jest podmiotem, a co jest jej przedmiotem?” (s. 33). Autor przedstawia tutaj posługę charytatywną od strony normatywnej, wskazując na jej wymiary: trynitarny, chrystologiczny, pneumatologiczny, antropologiczny, socjologiczny i eklezjologiczny. Zawarta jest tu także analiza zadań charytatywnych poszczególnych grup wiernych w Kościele. W dalszej części książki Autor podjął się opisu realizacji funkcji charytatywnej Kościoła w Polsce, opierając swoje wnioski na przeprowadzonych terenowych badaniach empirycznych. Odnosi się szczególnie do kwestii: jakie znaczenie ma funkcja charytatywna w świadomości Ludu Bożego, jakie miejsce zajmuje w kościelnym nauczaniu, jakie są doświadczenia.

Narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety socjologicznej, skierowany do osób świeckich (394 respondentów) oraz duchownych (275 respondentów) z kilkunastu diecezji i zgromadzeń zakonnych. Na podstawie badań Autor przedstawia wiedzę i przekonania katolików świeckich oraz proboszczów na temat posługi charytatywnej, następnie środowiska jej realizacji oraz zakres i wiodące formy pracy dobroczynnej w Kościele w Polsce. Zebrany materiał opracowano w formie kilkudziesięciu tabel, które są zamieszczone zarówno w tekście właściwym, jak i w aneksach. Brakuje jednak ilustracji wyników badań w postaci wykresów, co znacznie ubogaciłoby publikację.

Końcowa część monografii obejmuje wnioski i postulaty pastoralne dotyczące odnowy posługi charytatywnej w Polsce. Autor skupia się na kierunkach odnowy formacji charytatywnej, przedstawia postulaty usprawnienia struktur organizacyjnych działalności charytatywnej Kościoła w Polsce oraz prezentuje sugestie dotyczące

udoskonalenia jej form i metod pracy. W aneksach – oprócz wspomnianych tabel – mieści się opis narzędzia badawczego – kwestionariusza ankiety socjologicznej. W książce jest również obszerna bibliografia obejmująca zarówno źródła, jak i literaturę z zakresu omawianego zagadnienia.

Pomoc człowiekowi, motywowana w przeciągu wieków racjami nadprzyrodzonymi, płynącymi ze źródeł objawienia i ksiąg świętych istniejących systemów religijnych, jest wypierana z rzeczywistości życia społecznego. Pogłębiona refleksja nad aktywnością społeczną, opartą na aksjomacie przesłania charytatywnego, przyjmuje postać determinanty w sytuacji słabej kondycji instytucjonalnej opieki państwa. Infrastruktury eklezjalne, jak wskazuje książka ks. Przygody, mają niezastąpioną rolę zarówno w obszarze kościelnym, jak i ekumenicznym, i świeckim.

Recenzowana publikacja stanowi kompendium wiedzy na temat posługi charytatywnej Kościoła. Autor uwzględnił bogatą literaturę zarówno polską, jak i obcojęzyczną, a szczególnie wiodące w tym zakresie prace wydane w języku niemieckim. Wnioski i postulaty na temat odnowy posługi charytatywnej Kościoła w Polsce mają mocne oparcie w materiałach empirycznych. Ich zakres jest bardzo szeroki i można powiedzieć, że odzwierciedla i w pełni wyczerpuje funkcję charytatywną Kościoła. Przeprowadzone analizy osadzone są w posoborowej eklezjologii komunii oraz warunkowaniach Kościoła w Polsce.

Książkę można polecić teologom, członkom ruchów religijnych, badaczom życia społecznego, studentom i działaczom charytatywnym bądź wolontariackim, duszpaste-rzom oraz pracownikom socjalnym.

Ks. Mirosław Kalinowski
Katedra Opieki Społecznej Paliatywnej i Hospicyjnej KUL